

LAUSUNTO VALTAKUNNALLISESTA LIIKENNEJÄRJESTELMÄSUUNNITELMASTA

Nelostie E75 ry on tutustunut valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman luonnokseen sekä siihen liittyviin aineistoihin ja haluaa lausunnossaan kommentoida erityisesti seuraavia asioita: nelostien kansallinen ja kansainvälinen merkitys, rahoitus ja sen suuntaaminen, yhteistyö ja vuorovaikutus.

Valtatie 4 Helsingistä Utsjoelle on Suomen tärkein etelä-pohjoissuuntainen pääväylä. Valtatiellä on erittäin keskeinen merkitys sekä elinkeinoelämän kuljetusten että henkilöliikenteen välittäjänä. Valtatie 4 on osa kansallista raskaan liikenteen runkoyhteyttä, ja tiellä kulkevat monien toimialojen tuotekuljetukset etelän satamiin ja väestökeskittyymiin. Valtatien 4 rooli korostuu niin kuljetussuoritteiden volyyymillä kuin arvolla mitaten sekä huoltovarmuuden näkökulmasta. Tie kuuluu kokonaisuudessaan EU:n TEN-T-verkkoon, josta Helsinki-Tornio väli vuoteen 2030 mennessä rakennettavaan TEN-T-ydinverkkoon. Lisäksi valtatie 4 kuuluu liikenne- ja viestintäministeriön asetuksen mukaisiin maanteiden pääväyliin.

Liikenneverkon strateginen tilannekuva nostaa selkeästi esiin valtatieta 4 koskevat kehittämistarpeet. Tilannekuvassa nelostie on tunnistettu sekä palvelutaso- että turvallisuuspuutteiden osalta kokonaisuudessaan valtakunnan heikoimmaksi yhteysväliksi. Sujuvuusongelmia on erityisesti yhteysväleillä Jyväskylä-Oulu ja merkittäviä liikenneturvallisuuspuutteita yhteysväleillä Lahti-Jyväskylä ja Rovaniemi-Inari. Niin ikään TEN-T-kriteerien kautta tarkasteltuna valtatiellä 4 on useita puutteita eri yhteysväleillä. Nykyisellään vain vajaat 40 % ydinverkon tieosuudesta (valtatieta 4 ja 29) kattaa kriteerit. Tilannekuva tuo esiin myös raskaan liikenteen taukopaikkojen suuren kysynnän ja minimipalvelutason puutteet Jyväskylän ja Äänekosken kohtien taukovyöhykkeillä.

Nelostie E75 ry pitää erittäin tärkeänä, että valtatie 4 määrätietoinen kehittäminen sisältyy Liikenne 12-suunnitelmaan. Myös Väyläviraston toimesta keväällä 2021 laadittavassa suunnittelu- ja investointiohjelmassa tulee valtatieta 4 koskevat parantamistoimet (suunnittelu, toteutus ja rahoitus) ottaa huomioon. Nelostien hyvä suunnittelutilanne Jyväskylän seudulla mahdollistaa nopean etenemisen toteutukseen Keski-Suomen kriittisten kohteiden osalta, pohjoisemmassa kriittisintä on suunnitteluvalmiuden määrätietoinen ja järjestelmällinen nostaminen. Liikenneverkon strateginen tilannekuva ja siinä tunnistetut valtatieta 4 koskevat kehittämistarpeet antavat jatkovalmisteluun perustellun lähtökohdan. Suunnittelu- ja investointiohjelman tulee pohjautua liikenneverkon strategiseen tilannekuvaan, pääväyläasetuksen ja TEN-T –ydinverkon kriteeristöjen määrätietoiseen tavoitteluun.

Suunnitelmaluonnoksessa todetaan, että valtio tulee tarkastelemaan maanteiden TEN-T-ydinverkon kriteerien täyttymistä uudelleen vuonna 2024 ja tekee tarvittaessa päätöksen poikkeushakemuksesta Euroopan komissiolle. Nelostie E75 ry näkee, että Liikenne 12-suunnitelman ehdottomana lähtökohdana tulee olla asetettujen TEN-T-kriteeristöjen ja laatuvaatimusten tavoittelu. Valtatieta 4 koskevia parantamistoimia tulee kiirehtiä, jotta TEN-T-ydinverkon rakentuminen ja sille asetettu tavoitetaso toteutuu pääosin vuoteen 2030 mennessä.

Valtatien 4 asema eurooppalaisen tieverkon keskeisenä osana ja investoinnit siihen vaikuttavat koko Suomen kilpailukykyyn. Pääväylän liikenteellinen toimivuus edistää myös henkilö- ja tavaraliikenteen sujuvuutta ja alueiden välistä saavutettavuutta sekä turvaa osaltaan huoltovarmuutta.

Liikenne 12- suunnittelukaudella perusväylänpidon rahoitustason nosto v. 2025 alkaen on hyvä ja kannatettava asia. Perusväylänpitoon ja korjausvelan hallintaan haasteita kuitenkin tuo rahoitustason lasku vuosina 2023–2024. Suunnitelman mukaan väyläverkon (sis. kaikki väylämuodot) kehittämisinventointien kokonaisrahoitus pysyy aikaisempien vuosien tasolla eli noin 500 M €/vuosi. Koko suunnittelukaudella maantieverkon kehittämisen uusiin toimenpiteisiin suunnataan yhteensä 1 410 M €. Pääväylillä kehittämisrahoitus kohdentuu palvelutason parantamiseen merkittävimmissä kohteissa ja pistemäisesti ympäri Suomen elinkeinoelämän ja liikenneturvallisuuden tarpeet huomioiden. Nelostie E75 ry on huolissaan maantieverkolle kohdistuvien kehittämisinventointien tasosta. Investointien kohdentamisessa eri liikkumismuotojen välillä tulee huomioida Suomen verkottunut elinkeinorakenne, raaka-aineiden virrat ja logistiikan kuljetusketjut sekä näiden merkitys kansalliseen kilpailukykyyn. Maantieverkolle tehtävät investoinnit ovat kustannustasoltaan kohtuullisia muihin väyliin nähden, kyeten kuitenkin edistämään tehokkaasti elinkeinoelämän kilpailukykyä ja investointeja.

Yhteistyön ja vuoropuhelun osalta Nelostie E75 ry toivoo jatkossa tiiviimpää vuorovaikutusta alueiden ja sidosryhmien kanssa. Myös suunnittelu- ja investointiohjelman laatimisessa tulee varmistua riittävästä vuorovaikutuksesta. Nelostie E75 ry haluaa ja kykenee käymään valmistelua edistävää vuoropuhelua, erityisesti nelostien vaikutusalueen kehitysnäkymien osalta, tukeutuen monipuoliseen jäsenistöönä laajalta maantieteelliseltä alueelta.

Jyväskylässä 15.2.2021

Nelostie E75 ry
Hallitus

Lisätietoja: Heikki Tervanen, hallituksen puheenjohtaja, heikki.tervanen@sok.fi

Nelostie E75 ry on Nelostien kehittämistä ajava yhdistys, joka kokoaa yhteen alueen intressitahot. Yhteisenä tavoitteena on varmistaa, että Nelostietä kehitetään Suomen keskeisimpänä pääväylänä. Näin halutaan taata, että sekä ihmiset että tavarat liikkuvat läpi Suomen entistä turvallisemmin, sujuvammin ja puhtaammin. Lisätietoa toiminnasta <https://nelostie-e75.fi/nelostie-e75-ry/>.